

# Vejledning om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov for kreditinstitutter

## Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Metoder

### Risikoområder:

3. Indtjening
4. Udlånsvækst
5. Kreditrisici
6. Markedsrisici
7. Likviditetsrisici
8. Operationelle risici
9. Gearing
10. Regulatorisk forfald af kapitalinstrumenter

### Særlige forhold:

11. Særligt for IRB-institutter
12. Særlige forhold om følsomhedsanalyser

### Dokumentation:

13. [Dokumentationskrav for solvensbehovsopgørelsen](#)
14. [Dokumentationskrav for generelle oplysninger om instituttet](#)

Bilag 1: Finanstilsynets opgørelse af pengeinstitutters solvensbehov - bonitetskategorier

Bilag 2: Finanstilsynets opgørelse af pengeinstitutters solvensbehov - koncentrationsrisiko på brancher, jf. afsnit 5.3.2.

# Vejledning om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov for kreditinstitutter

## 1. Indledning

Vejledningen bidrager med Finanstilsynets fortolkning på udvalgte punkter i bilag 1 til bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov for penge- og realkreditinstitutter (herefter kreditinstitutter eller institutter). Vejledningen tager udgangspunkt i Finanstilsynets hidtidige arbejde med vurdering af solvensbehovet. Hensigten er at skabe gennemsigtighed i forhold til Finanstilsynets praksis og hidtidige fortolkninger af bilag 1 i bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov ([herefter bilag 1](#)). Herved bidrager vejledningen til klarere rammer for institutterne ved opgørelsen af tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov.

Vejledningen tager udgangspunkt i en 8+-tilgang. På kreditområdet svarer det til at anvende kreditreservationsmetoden ved gennemgang af eksponeringer på undersøgelser. En 8+-tilgang betyder, at der tages udgangspunkt i minimumskravet på 8 pct. af den samlede risikoeksponering (søjle I) med tillæg for risici og forhold, som ikke fuldt ud afspejles i opgørelsen af den samlede risikoeksponering. Med andre ord antages almindelige risici at være dækket af 8 pct.-kravet, og der skal derfor tages stilling til, i hvilket omfang et institut har risici derudover, som nødvendiggør et tillæg i solvensbehovet (søjle II).

I vejledningen opstilles så vidt muligt benchmarks inden for de enkelte risikoområder for, hvornår Finanstilsynet som udgangspunkt vurderer, at søjle I ikke er tilstrækkeligt, og der dermed skal afsættes tillæg i solvensbehovet. Endvidere er der så vidt muligt opstillet metoder til beregning af tillæggets størrelse inden for de enkelte risikoområder. Disse benchmarks og metoder benyttes som udgangspunkt i Finanstilsynets 8+-tilgang til opgørelse af solvensbehovet.

[Pengeinstituttet kan i sin opgørelse af det tilstrækkelige kapitalgrundlag vælge at anvende Finanstilsynets 8+ tilgang. Vælger instituttet at følge vejledningens 8+ tilgang, forventer Finanstilsynet, at instituttet følger alle vejledningens anvisninger. Ud over Finanstilsynets praksis ved opgørelsen af det tilstrækkelige kapitalgrundlag følger en række anvisninger og forpligtelser i forhold til dokumentation, supplerende oplysninger, stresstest og følsomhedsberegninger mv., jf. nedenfor.](#)

Det er hensigten [med vejledningen](#), at pengeinstitutterne kan tage udgangspunkt i de opstillede kvantitative benchmarks og beregningsmetoder [som i praksis anvendes af, men det Finanstilsynet](#). Det er samtidig vigtigt, at det enkelte institut forholder sig til egne risici, erfaringer og data.

[Uanset hvilken metode, der anvendes, skal opgørelsen af det tilstrækkelige kapitalgrundlag ske på et veldokumenteret grundlag, jf. punkt 30 i bilag 1.](#) Afvisninger i forhold til ~~de~~ [vejledningens](#) opstillede benchmarks og beregningsmetoder [kræver forventes at afstedkomme en](#) fyldestgørende dokumentation af, at opgørelsen er sket på passende forsigtig vis, og at der derved er afsat tilstrækkelig kapital til de underliggende risici - på samme måde som hvis vejledningen blev benyttet.

Vejledningens afsnit 2-10 henvender sig til alle pengeinstitutter (medmindre andet anføres), herunder også institutter, der er godkendt til at anvende en IRB-metode til opgørelse af kreditrisikoen. Afsnit 2-5 samt 8-10 dækker også realkreditinstitutter. Afsnit 11 indeholder særlige forhold for IRB-institutter, herunder vejledning vedrørende stresstest-beregninger af forskellig art. Afsnit 12 indeholder krav til store kreditinstitutter om følsomhedsanalyser, herunder tillige en beskrivelse af de særlige risikoområder, som SDO og SDRO udstedende institutter skal iagttage.

God risikostyring skal følge §§ 70 og 71 i lov om finansiel virksomhed (FiL) og bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl. (ledelsesbekendtgørelsen), men en række risici kan ikke elimineres ved styring alene. Selv ved god risikostyring skal der ske tillæg i solvensbehovet, hvis der er risici, der ikke vurderes at være tilstrækkeligt dækkede af søjle I. Hvis risikostyringen ydermere er svag, skal der foretages yderligere tillæg i solvensbehovet knyttet hertil.

Det er et krav, at bestyrelse og direktion foretager en samlet vurdering af det internt opgjorte solvensbehov med henblik på at sikre, at der er afsat tilstrækkelig kapital til at afdække det pågældende instituts risici. [jf. § 124 i lov om finansiel virksomhed.](#) Heri indgår også en kvalitativ vurdering af beregnede risici, metodevalg, antagelser m.m., herunder stillingtagen til, hvorvidt opgørelsen virker fornuftig i forhold til kravet om en forsigtig og fremadrettet tilgang i opgørelsen af solvensbehovet.

## 2. Metoder

Vejledningen anviser en 8+-metode. I 8+-metoden tages der udgangspunkt i minimumskravet på 8 pct. af den samlede risikoeksponering (søjle I-kravet). De normale risici antages at være dækket af 8 pct.-kravet, hvorefter der skal tages stilling til, hvorvidt instituttet har risici derudover, der nødvendiggør et tillæg i solvensbehovet (søjle II-kravet). Derved vil over-normale risici samt andre risici, der ikke er omfattet af søjle I, udløse tillæg til de 8 pct.

[Af bilag 1, pkt. 34 fremgår det, at](#) Der er i vid udstrækning er metodefrihed ved opgørelse af det tilstrækkelige kapitalgrundlag, men metodefriheden rækker ikke videre end, at resultatet i form af solvensbehovet skal være retvisende og forsigtigt. Valget af metode skal således afspejle instituttets interne processer, styringsredskaber samt kapitalplanlægning i øvrigt. Tilgængeligheden af relevante interne data skal ligeledes indgå i overvejelserne om metodevalg.

Instituttet kan tage udgangspunkt i det seneste regnskab (som prognose for det fremadrettede resultat) til opgørelse og følsomhedsanalyser af relevante risici. Instituttet kan tillige tage udgangspunkt i det kommende års bestyrelsesgodkendte budget, hvis dette er forsigtigt og robust opgjort.

Instituttet skal godtgøre validiteten af den anvendte metode og dokumentere, at den korrekt afspejler instituttets risikoprofil. Kravene til denne godtgørelse er større, hvis en ikke bredt anvendt metode anvendes til solvensbehovsopgørelsen.

En forsigtig og fremadrettet tilgang skal anvendes i solvensbehovsopgørelsen. En særlig stor forsigtighed inden for ét risikoområde kan ikke begrunde manglende forsigtighed inden for andre risikoområder.

De følgende afsnit 3-10 opstiller benchmarks og beregningsmetoder inden for otte risikoområder, som det typisk er relevant for et institut at vurdere i forhold til solvensbehovet. Såfremt der er andre relevante risikoelementer, som beskrevet i bilag 1 til bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov, der ikke er omtalt i denne vejledning, forventes kreditinstitutterne dog at tage hensyn hertil ved opgørelsen af solvensbehovet.

### 3. Indtjening

Finanstilsynet vurderer som udgangspunkt solvensbehovet ud fra basisindtjeningen i forhold til udlån og garantier før nedskrivninger og kursreguleringer. Dette mål er et udtryk for risikoen for, at basisindtjeningen som første buffer ikke kan dække tab på udlån og garantier.

| Benchmark for basisindtjening<br>(i pct. af udlån + garantier før nedskrivninger)   | Udmåling af tillæg i det tilstrækkelige kapitalgrundlag (mio. kr.)  |
|---|---|
| Institutter i gruppe 1 med en basisindtjening (BI) mindre end 0,5 pct. af udlån og garantier bør afsætte ekstra kapital til at modstå kredittab fremadrettet. | Gruppe 1:<br>For BI < 0: $(\text{udlån} + \text{garantier}) * 0,5/100$<br>For $0 < BI < 0,5$ : $(\text{udlån} + \text{garantier}) * (0,5 - BI)/100$<br>For BI > 0,5: Intet tillæg   |
| Institutter i gruppe 2-4 med en BI mindre end 1 pct. af udlån og garantier bør afsætte ekstra kapital til at modstå kredittab fremadrettet.                   | Gruppe 2-4:<br>For BI < 0: $(\text{udlån} + \text{garantier}) * 1/100$<br>For $0 < BI < 1$ : $(\text{udlån} + \text{garantier}) * (1 - BI)/100$<br>For BI > 1: Intet tillæg   |
| Realkreditinstitutter med en BI mindre end 0,1 pct. af realkreditudlånet bør afsætte ekstra kapital til at modstå kredittab fremadrettet.                     | Realkreditinstitutter:<br>For BI < 0: $(\text{udlån}) * 0,1/100$<br>For $0 < BI < 0,1$ : $(\text{udlån}) * (0,1 - BI)/100$<br>For BI > 0,1: Intet tillæg  |
| BI er indtjening før nedskrivninger på udlån, kursreguleringer og resultat af kapitalinteresser. Sat i forhold til udlån og garantier.                        | Eksempel pengeinstitutter: BI på 0,6 pct. af udlån og garantier. Udlån+garantier er 100 mio. kr.<br>For et institut i gruppe 2-4 giver det et tillæg i det tilstrækkelige kapitalgrundlag på $100 * (0,4/100) = 0,4$ mio. kr. For et institut i gruppe 1 vil der ikke ske tillæg. |
| Bemærk, at udlån og garantier ved beregning af tillæg til indtjeningsrisiko skal opgøres før nedskrivninger.  | Ved negativ BI kan tillægget for pengeinstitutter ikke overstige 0,5 henholdsvis 1 pct. af udlån og garantier   |

Anm.: Benchmark for pengeinstitutter skal ses i lyset af gruppernes gennemsnitlige nedskrivninger/hensættelser i perioden 1986-2011 på henholdsvis 0,89 i gruppe 1 og 1,31 pct. i gruppe 2-4. Benchmark for realkreditinstitutter skal ses i lyset af gennemsnitlige nedskrivninger/hensættelser i perioden 1991-2011 på 0,14 pct.

Instituttet kan tage udgangspunkt i interne budgettal, hvis de pågældende tal er forsigtigt opgjort og godkendt af instituttets bestyrelse. Instituttet kan korrigere for ekstraordinære forhold.

Af bilag 1, punkt 49 fremgår det, at instituttet skal også forholde sig til *volatiliteten* i den fremtidige indtjening. Vurderingen heraf kan bl.a. inkludere analyser af de historiske udsving i indtjeningen. Hvis der er høj volatilitet i indtjeningen, skal der tages hensyn hertil ved opgørelsen af solvensbehovet.

#### 4. Udlånsvækst

##### 4.1. Definition

I bilag 1 til bekendtgørelse om risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov optræder både begrebet udlånsvækst og begrebet vækst. Udlånsvækst er særlig relevant i forhold til solvensbehovet.

Det er den forventede fremtidige udlånsvækst, der skal indgå i instituttets vurdering af det tilstrækkelige kapitalgrundlag og solvensbehovet, jf. bilag 1, punkt 51. Det skyldes, at solvensbehovet skal afspejle fremtidige risici.

##### 4.2. Indregning af forhold der skal tages i betragtning

Udlånsvækst medfører i sig selv et øget kapitalbehov i takt med, at udlånet kommer på bøgerne. En høj udlånsvækst er forbundet med en særlig høj risiko. Finanstilsynet vurderer som udgangspunkt en samlet år-til-år udlånsvækst på 10 pct. og derover som udlånsvækst, der kan påføre instituttet en over-normal kreditrisiko, og som der derfor skal afsættes yderligere kapital i solvensbehovet til at dække.

Finanstilsynet vurderer som udgangspunkt solvensbehovet til den fremadrettede udlånsvækst ud fra forventningerne hertil og instituttets seneste hele års udlånsvækst som vist i følgende tabel.

| Benchmark for samlet udlånsvækst (år-til-år i pct.)          | Udmåling af tillæg i det tilstrækkelige kapitalgrundlag (mio. kr.)  |
|--|---|
| Forventet udlånsvækst for det kommende år større end 10 pct. | $(8/100) * \text{udlån i kr. udover 10 pct.'s udlånsvækst} * \text{risikovægt (REA)}$   |
| Udlånsvækst opgøres eksklusive repo-forretninger.            | Kapitaltillæg er baseret på søjle I kravet på 8 pct. i institutter med forventet fremtidig vækst ud over benchmark.<br><br>Eksempel: En forventet udlånsvækst udover 10 pct. på 100 mio. kr., og hvor den samlede udlånsvækst forventes at ske til kunder med en gennemsnitlig risikovægt på 75 pct., giver et tillæg i det tilstrækkelige kapitalgrundlag på $(8/100) * 100 * 0,75 = 6$ mio. kr. |

|  |   |
|--|---|
|  | Den gennemsnitlige risikovægt på 75 pct. i ovenstående eksempel vil variere fra institut til institut. Institutet skal i den anvendte risikovægt tage hensyn til udlånets underliggende risiko, fx hvor der er tale om udlån til særligt risikofyldte brancher etc. |
|--|---|

Anm.: Benchmark for udlånsvækst tager reference til Tilsynsdiamanten, der opererer med en grænseværdi på 20 pct. Benchmark for kapitaltillæg er derved placeret, før instituttet rammer diamantens grænseværdi.

Instituttet kan tage udgangspunkt i interne budgettal for kommende vækst, hvis disse er robuste, dokumenterede og godkendt af instituttets bestyrelse.

Såfremt der tages udgangspunkt i det seneste hele års udlånsvækst, skal der derfor anvendes et højere skøn for det kommende års udlånsvækst i solvensbehovsopgørelsen, hvis instituttet vurderer, at det kommende års udlånsvækst bliver højere end den aktuelle udlånsvækst.

Uagtet det anviste benchmark på 10 pct. udlånsvækst samlet set, forventer Finanstilsynet også, at institutter med høj udlånsvækst i udvalgte segmenter tager stilling til, hvorvidt denne vækst afstedkommer behov for kapitaltillæg. Det kan i særlig grad være tilfældet, hvis der er tale om fx nye/perifere segmenter, særlige brancher og/eller geografiske områder.

Instituttet kan undlade at afsætte kapitaltillæg i solvensbehovet for den del af udlånsvæksten, der kan henføres til opkøb eller fusioner, hvor der samtidig sker en styrkelse af kapitalgrundlaget.

## 5. Kreditrisici

For et kreditinstitut vil det væsentligste element i solvensbehovet være kreditrisici. Finanstilsynet tager i sine vurderinger højde for forskellige former for kreditrisici. Det drejer sig først og fremmest om svagheder i udlånsbogen i form af kunder med finansielle problemer - men også om koncentrationer i udlånsbogen på bl.a. brancher og store eksponeringer.

### 5.1 Kreditrisiko for store kunder med finansielle problemer

For større eksponeringer med kunder med finansielle problemer skal der ske en vurdering af det forsigtigt skønnede tab på de enkelte eksponeringer, der udgør mindst 2 pct. af instituttets kapitalgrundlag.

Afgrænsningen af en eksponering er som udgangspunkt baseret på en sammenhørende kreditrisiko, jf. artikel 387-403 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 575/2013 af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringsselskaber (herefter CRR). I konkrete tilfælde kan det dog være, at det alene er dele af en eksponering, der er svag. Hvor en sådan deleksponering ikke kan bringe den samlede eksponering i finansielle problemer, skal der alene solvensbehovsreserveres på den deleksponering, som er i finansielle problemer.

Af bilag 1, punkt 56 skal ~~K~~kunder med finansielle problemer ~~skal~~ som minimum omfatte:

- Bonitetskategori 1: Kunder med objektiv indikation for værdiforringelse (OIV).
- Bonitetskategori 2c: Kunder med væsentlige svaghedstegn, men uden OIV.

Udnyttede bevilgede kreditter indregnes i eksponeringen.

Det forsigtigt skønnede tab (tab givet misligholdelse) udgør det "nettotab", som ud fra en forsigtig og fremadrettet vurdering risikeres, hvis eksponeringer med kunder med finansielle problemer skal afvikles på grund af misligholdelse.

Ved opgørelsen af det forsigtigt skønnede tab skal eventuelle sikkerheder behandles ud fra et forsigtighedsprincip. Dette indebærer, at sikkerheder skal opgøres til den værdi, der kan realiseres inden for en overskuelig periode med et fradrag. Pant i ejendomme er et typisk eksempel på anvendelse af sikkerhed. Ejendomme må ikke indgå med mere end deres nuværende markedsværdi. ~~Den nuværende markedsværdi er defineret som den værdi, en ejendom isoleret set vil kunne sælges til i fri handel mellem uafhængige parter inden for en periode på ca. 6 måneder.~~ Er afkastprocenterne på ejendomsmarkedet lave set i et historisk perspektiv, skal der ske fradrag i markedsværdien. Den vurderede markedsværdi efter fradrag skal normalt reduceres med mindst 10 pct., der dækker realisationsomkostninger og generel usikkerhed om prisniveau. Realisationsomkostninger omfatter bl.a. mæglersalær, advokatomkostninger, forfaldne ejendomsskatter og afgifter samt eventuelle småreparationer, oprydning mv. De 10 pct. dækker ikke over fx tomgang eller færdiggørelse af projekter. Disse indregnes i prisen på ejendommen. Hvis indtægterne fra ejendommen ikke kan dække de foranstående prioriteter, skal der endvidere fratrækkes det opgjorte underskud for mindst et halvt år.

Låntagers evt. tilbagebetalingsevne baseret på en forsigtigt opgjort dividende og indtjeningsforhold kan under helt særlige omstændigheder indgå, hvis dette kan sandsynliggøres på en passende forsigtig vis.

Hvis instituttets egne aktier udgør en betydelig del af debtors formue, skal der udvises særlig forsigtighed i vurderingen af solvensbehov for den pågældende eksponering. Såfremt debtors tilbagebetalingsevne i udpræget grad er afhængig af værdien af instituttets egne aktier, ~~skal bør~~ værdien af disse sættes til nul ved udregning af det forsigtigt skønnede tab.

#### 5.1.1 Eksempel

Et pengeinstitut har en erhvervseksponering (fx produktionsvirksomhed) på 1 mio. kr., hvorpå der er nedskrevet 400.000 kr. Eksponeringen er sikret med pant i industriejendommen, lagre mv., som udgør 500.000 kr. ud fra en forsigtig vurdering. Fradraget på panterne til dækning af bl.a. realisationsomkostninger, herunder liggetid, opgøres til fx 50.000 kr. Det forsigtigt skønnede tab udgør således 550.000 kr., hvoraf der så er nedskrevet 400.000 kr., som derfor fratrækkes det forsigtigt skønnede tab. Netto udgør kreditreservationen 150.000 kr.

|                              |   |           |
|------------------------------|---|-----------|
| Eksponeering                 |   | 1.000.000 |
| Sikkerheder                  | - | 500.000   |
| Realisationsomkostninger mv. | + | 50.000    |
| Det forsigtigt skønnede tab  |   | 550.000   |
| Nedskrivning                 | - | 400.000   |



|                         |         |
|-------------------------|---------|
| Netto kreditreservation | 150.000 |
|-------------------------|---------|

Det skal bemærkes, at nedskrivninger (jf. også eksemplet oven for) er baseret på regnskabsregler, som foreskriver et neutralitetsprincip i opgørelsen af fx sikkerhedsværdier. I en solvensbehovsopgørelse [skal-bør](#) anlægges mere forsigtige vurderinger på opgørelsen, herunder også på sikkerhedsværdier. Nettokreditreservationen på 150.000 kr. udtrykker forskellen mellem en forsigtig opgørelse og nedskrivningsreglernes neutrale opgørelse.

Den beregnede netto kreditreservation fratrækkes søjle I-kravet på eksponeringen. Ved en risikovægt på fx 75 pct. udgør søjle I-kravet 8 pct. af eksponeringen fratrukket nedskrivninger og vægtet med 75 pct. svarende i eksemplet til  $0,08 * (1.000.000 - 400.000) * 0,75 = 36.000$ . Tillægget til kapitalbehovet som følge af den konkrete eksponering udgør herefter  $150.000 - 36.000 = 114.000$  kr. Hvis tillægget efter fradrag af søjle I-kravet er negativt, gives der ikke tillæg.

For mindre institutter anbefales det, at institutterne dokumenterer solvensbehovsopgørelsen med en komplet liste over instituttets store kunder med finansielle problemer med tilhørende solvensreservationsopgørelse efter den i eksemplet foreskrevne metode.

## 5.2 Øvrige kreditrisici

Instituttet skal vurdere, hvorvidt der er særlige kreditrisici i den øvrige kreditportefølje (under 2 pct. af kapitalgrundlaget), som ikke er tilstrækkeligt dækket af søjle I-kravet. Hvis dette er tilfældet, skal der afsættes kapital til dækning heraf.

Instituttet skal i vurderingen af behovet for at afsætte kapital til dækning af øvrige kreditrisici redegøre for særlige forhold i instituttets kreditprofil i den øvrige del af kreditporteføljen (under 2 pct. af kapitalgrundlaget). Det skal indgå, om instituttet på de enkelte områder og brancher har en normal bonitet, eller om der er en unormalt høj andel af svage eksponeringer eller eksponeringer med OIV i en branche. Hvis fx mere end hver tredje af eksponeringerne i en væsentlig branche har karakteren 1 eller 2c, vil der være grundlag for at vurdere tabsrisikoen, og hvorvidt der skal afsættes et beløb til den tabsrisiko. Det kan indgå i overvejselsen, hvor meget der samlet set er afsat i søjle I til de mindre eksponeringer.

Instituttet skal endvidere lade den fremtidige udvikling indgå i vurderingen, herunder at en branche med gode eksponeringer kan vise sig at give tab fremadrettet, hvis instituttet forventer, at flere kunder kan få finansielle problemer fremadrettet. Hvor flere risici er til stede på en gang, skal instituttet forholde sig til disse i sammenhæng. Finanstilsynet forventer, at institutterne dokumenterer -vurderingen i form af en risikogennemgang af de relevante dele af den øvrige kreditportefølje. Både beregningsmetoder og forudsætninger skal dokumenteres i videst mulig omfang, [jf. bilag 1, punkt 31, stk. f](#). I nedenstående er opstillet eksempler på, hvordan instituttet kan vurdere på sin kreditprofil i den øvrige del af kreditporteføljen.

Samtidig kan det være relevant at foretage følsomhedsanalyser på bagved liggende sikkerhedsværdier, hvis instituttets sikkerheder er koncentreret på få typer af sikkerheder som fx fast ejendom eller jord. Hvis sådanne følsomhedsanalyser viser betydelige risikokoncentrationer og tabsrisici, skal der afsættes kapital til dækning heraf.

Instituttet skal tillige tage højde for den risiko, der følger af, at kunder eller brancher er særligt udsat for rente- og/eller valutarisici (FX-udlån). Dette kan bl.a. vurderes ved hjælp af følsomhedsanalyser, jf. også afsnit 12.

Institutterne skal tage hensyn til den iboende kreditrisiko, som rentestigninger vil medføre i form af øgede rentetilskrivninger på variabelt forrentede lån og reducerede sikkerhedsværdier. Institutterne skal således tage højde for, at rentestigninger vil kunne medføre en forringet tilbagebetalingsevne hos kunderne, og at dette i særlig grad gør sig gældende hos kunder, der allerede har svaghedstegn.

Finanstilsynet forventer, at det i dokumentationen af solvensbehovet er beskrevet, hvorledes instituttet har taget højde for rente- og/eller valutarisici, herunder gennem stresstest af kunderne.

#### *5.2.1 Eksempler*

Et pengeinstitut har i sin kreditportefølje under 2 pct. af kapitalgrundlaget en høj andel af svage eksponeringer i en given branche. Instituttet vurderer (eventuelt gennem stikprøver), at der i gennemsnit på eksponeringer med finansielle problemer i branchen ved en forsigtig opgørelse af sikkerheder mv. er en tabsrisiko på 300 mio. kr. udover nedskrivningen, hvor der alene er et søjle I-krav på 200 mio. kr. Tillægget til solvensbehovet udgør derved blanco fratrukket søjle I-kravet:  $300 - 200 = 100$  mio. kr.

Et andet pengeinstitut vurderer, at der er øget tabsrisiko i en branche pga. dårligere fremtidsudsigter. Instituttet beregner forventede og stressede tab som følge af udviklingen ved at korrigere bonitet og sikkerhedsværdier. Instituttet vurderer, at der selv efter en forøgelse af de gruppevise nedskrivninger på 50 mio. kr. er en forøget tabsrisiko, der overstiger søjle 1-kravet. Instituttet reserverer denne risiko.

Et pengeinstitut er koncentreret på en branche, der anses som værende risikofyldt. Instituttets udlån og garantier til branchen udgør 25 pct. af det samlede udlån og garantier under 2 pct. af kapitalgrundlaget, hvilket er højere end sektorens gennemsnitlige eksponering mod branchen. Instituttet opgør den samlede blanco på kunder i branchen med finansielle problemer til 200 mio. kr. Instituttet tager et tillæg for den andel af kunder i branchen med finansielle problemer, som ligger ud over sektorens gennemsnitlige niveau på fx 15 pct. Udgangspunktet for tillæggets størrelse er:

$$200 \text{ mio. kr.} * ((25-15)/25) = 80 \text{ mio. kr.}$$

Herfra kan fratrækkes en skønsmæssig vurdering af søjle I-kravet (på de 10 procent) samt de til branchen tilhørende søjle II-tillæg, der følger af beregningen af HHI-indekset, jf. 5.3.2. Hvis tillægget efter fradrag af søjle I-kravet er negativt, gives der ikke tillæg.

### **5.3 Kreditrisikokoncentration**

Kreditrisikokoncentration opstår som følge af ujævn fordeling af udlånseksponeringer. Der eksisterer flere former for sådanne koncentrationsrisici, jf. punkt. 63 i bilag 1, som geografisk koncentration, koncentration på store eksponeringer, koncentration på erhvervsudlån, kon-

centration på brancher og koncentration på sikkerheder. Institutet skal ved brug af følsomhedsanalyser tage højde for sådanne relevante koncentrationsrisici i sin opgørelse af solvensbehovet, [jf. punkt 62 i bilag 1](#).

Det forventes, at alle institutter som minimum forholder sig til koncentration på brancher samt koncentration på individuelle eksponeringer, men andre typer af koncentrationsrisiko kan også være af stor betydning for det enkelte institut. Det centrale ved koncentrationsrisiko er, at selvom det forventede tab er uændret som følge af koncentration, så øger koncentrationsrisiko sandsynligheden for store uventede tab.<sup>1</sup>

### 5.3.1 Koncentrationsrisiko på individuelle eksponeringer (single name concentration)

Ved vurdering af koncentrationsrisiko på individuelle eksponeringer skal instituttet forholde sig til, hvor ujævn fordelingen af eksponeringsstørrelser i dets udlånsportefølje er, uagtet om boniteten er god. Det er erfaringen fra institutter, der har fået problemer, at de ofte har haft et væsentligt omfang af relativt store eksponeringer. Når et lille antal eksponeringer udgør en forholdsvis stor andel af den samlede eksponeringsmasse, vil effekten af, at nogle af de største eksponeringer bliver nødlidende, have stor betydning for instituttets økonomiske sundhed. Det er denne risiko, der skal afsættes tilstrækkelig kapital til at dække. Institutter med relativt få eksponeringer er derfor også omfattet af koncentration på individuelle eksponeringer, uagtet en ellers jævn fordeling af eksponeringsstørrelser.

Finanstilsynet vurderer som udgangspunkt solvensbehovet til koncentrationsrisiko på individuelle eksponeringer ved følgende formel.

Tillæg til tilstrækkelig kapitalgrundlag/solvensbehov:

$$\left(\sqrt{A_{20} - 4\%} / 125\right) \cdot REA \cdot (1 - SR_{20})$$

hvis  $A_{20} > 4$  pct. ellers 0

$A_{20}$  er andelen af de 20 største eksponeringer i procent af den samlede eksponeringsmasse.

REA er her den samlede risikoeksponering for kreditrisiko eksklusive kreditinstitutter.

$SR_{20}$  er andelen af eksponeringsmassen for de 20 største eksponeringer, der er solvensreserveret.<sup>2</sup>  $SR_{20}$  beregnes ift. den samlede eksponeringsmasse efter nedskrivninger for de 20 største eksponeringer.

$$SR_{20} \in [0;1]$$

En eksponering er den samlede kreditfacilitet inklusive trukne faciliteter efter nedskrivninger, men uden hensyntagen til sikkerheder. Repo-forretninger indgår ikke. Eksponeringer

<sup>1</sup> For en forklaring af forventede og uventede tab henvises til BIS: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework.

<sup>2</sup> Den del af eksponeringen, som der er givet tillæg i solvensbehovet for, beregnet som eksemplet fra afsnit 5.1. I forhold til eksemplet på eksponeringen i afsnit 5.1 vil andelen, der er solvensreserveret (SR), udgøre 19 pct. ( $114.000/(1.000.000-400.000)$ ). I en eksponering med god bonitet (dvs. uden tillæg efter afsnit 5.1) er SR 0 pct. SR skal beregnes for alle de 20 største eksponeringer.

med centralbanker, kreditinstitutter, Indskydergarantifonden, ECAI AAA ratede stater herunder den danske stat, kommuner etc., samt koncerninterne eksponeringer medtages ikke i A<sub>20</sub>.

De angivne tillæg skal betragtes som benchmarks for instituttets egen vurdering af koncentrationsrisiko. Afvigelser i forhold til disse benchmarks kræver fyldestgørende dokumentation af, at opgørelsen er sket på passende forsigtig vis.

Det bemærkes, at koncentrationsrisikoen på individuelle eksponeringer skal adskilles fra vurderingen af, om instituttet lovligt kan opretholde sin største eksponering, jf. punkt 46 og 47 i bilag 1.

### 5.3.2 Koncentrationsrisiko på brancher (sector concentration risk)

Ved vurdering af koncentrationsrisiko på brancher skal pengeinstituttet forholde sig til, hvor ujævnt fordelt instituttets udlånsportefølje er på brancher. Dette uagtet, at eksponeringerne måtte have en god bonitet. Det er erfaringen fra institutter, der har fået problemer, at de ofte har haft et væsentligt omfang af eksponeringer inden for relativt få brancher.

Når et instituts eksponeringer er fordelt på et relativt lille antal brancher, vil effekten af en økonomisk tilbagegang i en eller flere af disse brancher have stor betydning for instituttets økonomiske sundhed. Det er denne risiko, der skal afsættes tilstrækkelig kapital til at dække. Fokus er det uventede tab. Jo mere koncentreret et institut er på enkelte brancher, jo større vil udsvinget i nedskrivningerne potentielt være. Pointen er derfor ikke, hvorvidt der er tale om eksponeringer mod gode eller dårlige brancher på et aktuelt tidspunkt, men snarere den potentielle volatilitet i fremtidige nedskrivningsprocenter.

Det bemærkes, at realkreditinstitutterne har en helt særlig profil, der kan henføres til institutternes kerneforretning. Realkreditinstitutterne skal dog overveje i hvilket omfang, der er en koncentrationsrisiko, som bør adresseres og afsættes kapital til.

### 5.3.3 Eksempel

I 2010 var sektorens højeste nedskrivningsprocent på branchen 'bygge og anlæg'. Blandt sektorens laveste nedskrivningsprocenter var branchen 'information og kommunikation'. En erhvervsportefølje koncentreret mod 'information og kommunikation' ville således med stor sandsynlighed have lavere nedskrivningsprocent end en portefølje koncentreret mod 'bygge og anlæg'. Ved en IT-boble, som den i starten af 2000'erne, kan det modsatte gøre sig gældende. I begge tilfælde kunne risikoen have været imødegået ved en mere diversificeret portefølje, hvorved man opnår lavere volatilitet i nedskrivningsprocenterne opnås.

Til at måle graden af koncentration på brancher anvender Finanstilsynet Herfindahl Hirschman-indekset (HHI) opgjort før nedskrivninger. Den maksimalt koncentrerede portefølje, der ikke giver anledning til tillæg, har et HHI på 0,2. Dette svarende til, at andelen af eksponeringer på hver branche maksimalt er 20 pct. Tillægget justeres for andelen af de totale erhvervs eksponeringer, der er solvensreserveret, hvor  $SR_{erhverv}$  er andelen af de totale erhvervs eksponeringer, der er solvensreserveret (i søjle 2), sat i forhold til den samlede masse for erhvervs eksponeringer før nedskrivninger.

$$(SR_{erhverv} \in [0;1]).$$

$REA_{erhverv}$  er den samlede risikoeksponering for erhverv.

Finanstilsynet vurderer som udgangspunkt solvensbehovet for koncentrationsrisiko på brancher som vist i følgende tabel:

| HHI – Herfindahl Hirschman-indeks | Tillæg i tilstrækkeligt kapitalgrundlag/solvensbehov |
|-----------------------------------|--|
| $HHI \leq 20\%$                   | 0  |
| $20\% < HHI \leq 25\%$            | $0,008 * REA_{erhverv} * (1-SR_{erhverv})$           |
| $25\% < HHI \leq 30\%$            | $0,016 * REA_{erhverv} * (1-SR_{erhverv})$           |
| $30\% < HHI \leq 40\%$            | $0,024 * REA_{erhverv} * (1-SR_{erhverv})$           |
| $40\% < HHI \leq 60\%$            | $0,032 * REA_{erhverv} * (1-SR_{erhverv})$           |
| $60\% < HHI \leq 100\%$           | $0,040 * REA_{erhverv} * (1-SR_{erhverv})$           |

Anm.: Kun for eksponeringer relateret til erhverv (definition af HHI i bilag 2). HHI opgøres før nedskrivninger. Ved udmåling af kapitaltillægget kan der korrigeres for nedskrivninger på brancher med høj koncentration.

Tabellens opstillede niveauer skal betragtes som benchmarks for instituttets egen vurdering af koncentrationsrisiko. Afvigelser i forhold til disse benchmarks kræver fyldestgørende dokumentation af, at opgørelsen er sket på passende forsigtig vis.

Instituttet skal som minimum opdele brancherne som anvist i bilag 2, dog kan instituttet tage udgangspunkt i andre branchefordelinger (fx GICS), såfremt instituttet kan dokumentere, at det giver et mere retvisende billede af instituttets koncentrationsrisiko end branchefordeling efter DB07-standarden.

Ovenstående metode for opgørelse af koncentrationsrisiko kan også anvendes af institutter med IRB-godkendelse. Alternativt kan et IRB-institut vælge at anvende mere avancerede tilgange til estimation af koncentrationsrisiko som fx multifaktor-modeller eller granularity adjustment modeller, hvor det dokumenteres, at disse modeller giver et mere retvisende billede, og opgørelsen i øvrigt er sket på passende forsigtig vis.

## 6. Markedsrisici

### 6.1 Definition

Markedsrisikoen defineres som risikoen for, at værdien af en portefølje af finansielle instrumenter forringes som følge af kurs- og prisændringer på de finansielle markeder. Markedsrisikoen skal vurderes med henblik på specielt rente-, valuta- samt aktierisici, og den opgøres som summen af disse, jf. bilag 1, pkt. 66. Risici ved utilstrækkelig kontrol og styring af markedsrisici skal opgøres under operationelle risici.

Institutter, der anvender godkendte VaR-modeller til at beregne kapitalkravet under søjle I, forventes ikke at følge de anviste metoder nedenfor.

Institutter, der anvender ikke-godkendte VaR-modeller til at opgøre søjle II, skal forholde sig til de kvantitative krav, der gælder for institutter, som har godkendte VaR-modeller i søjle I, og vurdere, hvorvidt disse er relevante for deres VaR-opgørelse<sup>3</sup>. Hvis institutterne vurderer, at kravene ikke er relevante for deres opgørelse, bør dette fremgå af instituttets ICAAP.

Øvrige institutter forventes at anvende metoderne, som angivet i vejledningen nedenfor.

## 6.2 Forhold der skal tages i betragtning

Instituttet skal foretage en samlet vurdering af, hvorvidt alle markedsrisici er tilstrækkeligt dækket af søjle I, og hvor meget kapital, der i givet fald skal afsættes i solvensbehovet. Instituttet skal således forholde sig til, at flere tab på markedsrisici kan opstå samtidigt. Fx kan risici forstærke hinanden, hvilket specielt observeres i lavkonjunkturer, hvor korrelationer typisk stiger på tværs af risici.

For så vidt angår renterisiko og valutarisiko tager Finanstilsynet som udgangspunkt afsæt i de nedenstående benchmarks for, hvornår markedsrisici ikke er tilstrækkeligt dækket af søjle I, og hvordan tillæg i solvensbehovet derefter fastsættes. For så vidt angår aktierisiko tager Finanstilsynet som udgangspunkt afsæt i instituttets egen analyse af behovet for at tage et søjle II tillæg til dækning af aktierisiko. Det er Finanstilsynets forventning, at der *derudover skal* tages stilling til, i hvilket omfang, der skal afsættes tillæg i solvensbehovet til at dække koncentration af markedsrisici. Ved koncentration forstås fx positioner inden for én sektor, ét land, ét marked eller en risikokoncentration på et lavt antal instrumenter. Sidstnævnte kan fx være en handelsbeholdning af værdipapirer på mindre end 10 forskellige udstedere af aktier, eller obligationer eller valutapositioner i mindre end 5 forskellige valutaer.

Tager instituttet udgangspunkt i en anden metode end nedenstående, skal instituttet godtgøre validiteten af den anvendte metode og dokumentere, at den korrekt afspejler instituttets risikoprofil. Instituttet skal fyldestgørende dokumentere, at den anvendte metode giver et retvisende billede, og at opgørelsen i øvrigt er sket på passende forsigtig vis. Kravene til dokumentationen er større, såfremt instituttet anvender en ikke bredt anvendt metode til opgørelse af markedsrisici.

## 6.3 Renterisiko

Den generelle renterisiko er et udtryk for, hvor meget af kernekapitalen inkl. hybridkapital efter fradrag, der tabes ved en generel rentestigning på 1 procentpoint på gældsinstrumenter såvel inden for som uden for handelsbeholdningen. En negativ renterisiko er dermed en gevinst ved en rentestigning. Solvensopgørelsen af renterisiko kan ske efter 2 metoder: standardmetoden eller porteføljemetoden.

### 6.3.1. Standardmetoden

Udgangspunktet for opgørelsen af søjle II-tillægget er, at instituttet skal opgøre renterisiko inden for og uden for handelsbeholdning særskilt, medmindre instituttet lever op til kravene i

<sup>3</sup> De kvantitative krav, som der særligt tænkes på er: Brugen af et ensidet 99 pct. konfidensinterval, en ihændeperiode svarende til 10 dage, en effektiv observationsperiode på mindst et år. Derudover tænkes på gennemførelse af backtest med henblik på at kontrollere nøjagtigheden af VaR-modellen. På baggrund af overskridelser konstateret via backtests fastsættes en plusfaktor, som forhøjer multiplikationsfaktorerne. Plusfaktoren antager værdier mellem 0 og 1. Der skal også tages højde for et forøget VaR-tal i stresssituationer (stresset VaR), hvor input i VaR-modellen er kalibreret efter historiske data fra en 12 måneders periode med signifikant finansiell stress, som er relevant for virksomhedens nuværende portefølje. Kapitalkravet beregnes som af summen af VaR og stresset VaR

porteføljemetoden. Således kan der ikke ske netting mellem positioner inden for og uden for handelsbeholdning. Det er dog fortsat muligt at nette de positioner, der ligger inden for handelsbeholdningen, såfremt det sker for positioner med den samme varighed. Tilsvarende kan positioner, der ligger uden for handelsbeholdningen, nettes efter samme princip.

| <b>Benchmark for renterisiko indenfor handelsbeholdningen (i pct. af kernekapital)</b> | <b>Udmåling af tillæg i det tilstrækkelige kapitalgrundlag (mio. kr.)</b>  |
|--|--|
| Alle positioner inden for handelsbeholdningen større end 5 pct.                        | $(\text{Renterisiko i pct.} - 5 \text{ pct.}) * \text{kernekapital} * 2$<br><br>Kapitaltillæg er derved baseret på et rentestød på 200 basispunkter for renterisiko ud over det anviste benchmark.<br><br>Eksempel: Renterisikoen er 10 pct., og kernekapitalen er 150 mio. kr. Det giver et tillæg i det tilstrækkelige kapitalgrundlag på $((10-5)/100)*150 * 2 = 15$ mio. kr. |
| <b>Renterisiko udenfor handelsbeholdningen</b>   | <b>Udmåling af tillæg i det tilstrækkelige kapitalgrundlag (mio. kr.)</b>  |
| Alle positioner udenfor handelsbeholdningen.   | Rentestigning eller rentefald på minimum 200 basispunkter, jf. standardmetode.   |

Anm.: Instituttet kan tage udgangspunkt i standardmetoderne, der er grundlaget for indberetninger til Finanstilsynet. Gruppe 4-institutter skal ikke foretage denne indberetning til Finanstilsynet, men skal forholde sig til beregningen ved solvensbehovsopgørelsen. I standardmetoderne indgår en generel renteændring på 2 procentpoint, jf. artikel 98, stk. 5, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/36/EU af 26. juni 2013 om adgang til at udøve virksomhed som kreditinstitut og om tilsyn med kreditinstitutter og investeringselskaber. Det er dog Finanstilsynets vurdering, at institutterne ved de foretagne stresstests ikke behøver at stresse med et rentefald på de korte løbetider (0-3 år), der er større end, at renten bevæger sig i mere negativ retning end ned til -1 pct. På løbetider, der er længere end 3 år, behøver institutterne ikke stresse med et rentefald, der er større end den risikofrie rente i de enkelte varighedspunkter, såfremt den risikofrie rente er lavere end 2 pct.

Hvis instituttet for eksempel har positioner med løbetider på maksimalt 3 år, hvor den risikofrie rente er på 50 basispunkter i de pågældende varighedspunkter, skal instituttet ikke stresse med 200 basispunkter, men kun med 150. Hvis instituttet har positioner med løbetider på mere end 3 år, hvor den risikofrie rente i de pågældende varighedspunkter er på 175 basispunkter, skal instituttet ikke stresse med 200 basispunkter, men kun med 175. Hvis instituttets positioner med løbetider på mere end 3 år, hvor den risikofrie rente i de pågældende varighedspunkter er på 215 basispunkter, skal instituttet stresse med 200 basispunkter.

Såfremt instituttet for så vidt angår positionerne uden for handelsbeholdning ikke foretager stress af positionerne i løbetider på maksimalt 3 år til et lavere renteniveau end 0 pct., forventes instituttet i passende omfang at tage højde for European Banking Authority's retningslinjer for styring af renterisiko som følge af ikke-handelsmæssige aktiviteter (EBA/GL/2015/08), herunder særligt valget af den risikofrie rente og analyse af, om standardstødet på 200 basispunkter er tilstrækkeligt ud fra den historiske renteutvikling.

Ved opgørelsen af risici efter standardmetoden skal instituttet ikke tage udgangspunkt i de aktuelle positioner, men kan tage udgangspunkt i instituttets maksimale rammeudnyttelse de seneste 12 måneder. Dette forudsætter dog, at instituttet kan redegøre for, at det er realistisk,

at instituttet kan holde sig inden for dette niveau fremadrettet, hvorfor de af bestyrelsen fastsatte rammer er højere, og hvorfor disse højere rammer ikke forudsættes anvendt. Alternativt skal der tages udgangspunkt i, at instituttet påtager sig de maksimale risici inden for de grænser, som bestyrelsen har sat for direktionens beføjelser til at tage markedsrisici, jf. Fil § 70.

Endvidere gælder i helt særlige tilfælde, at såfremt instituttet kan vise, at en høj udnyttelse har været midlertidig, forårsaget af ekstraordinære forhold, og ikke spekulativ, så kan det se bort fra denne udnyttelse. Hvis instituttet ændrer rammerne, skal det tage udgangspunkt i, hvor meget rammerne forventes at blive udnyttet med.

Ved anvendelse af standardmetoden skal instituttet begrunde de anvendte stressniveauer. Instituttet skal herudover forholde sig til rentestrukturrisiko, hvor rentekurven ikke forskydes parallelt, jf. bilag 1, pkt. 78. Dette gælder både for positioner inden for handelsbeholdningen og uden for handelsbeholdningen. Således skal instituttet forholde sig til, om banken er eksponeret over for tab, som måtte opstå, såfremt der sker renteændringer i forskellige varighedszoner uafhængigt af hinanden. Særligt skal instituttet forholde sig til rentestrukturændringer i form af rentevip. Ved et rentevip forstås, at de korte renter, (eksempelvis under 1 år), forskydes i én retning med +/- 100 basispunkter, mens de lange renter, (i dette eksempel over 1 år), forskydes i den modsatte retning med +/- 100 basispunkter.

Instituttet skal anvende andre og flere varighedszoner, såfremt disse er mere relevante for instituttets rentestruktur på opgørelsestidspunktet.

Instituttet skal desuden være opmærksomt på, at hvis der sker ændringer i dets risikoprofil, skal det give anledning til en fornyet vurdering af, om størrelsen af tillægget til renterisikoen fortsat er retvisende.

### 6.3.2. Porteføljemetoden

I stedet for at vurdere renterisiciene særskilt inden for og uden for handelsbeholdningen har alle institutter mulighed for at benytte en porteføljemetode ved beregning af et eventuelt tillæg i søjle II. Metoden kan anvendes, hvis instituttet har en aktiv styring af renterisiciene, herunder afdækning mellem renterisici i handelsbeholdningen og uden for handelsbeholdningen.

En aktiv styring af renterisici indebærer, at instituttet løbende vurderer såvel risici som afdækning. Styringen skal som minimum fremgå af videregivne beføjelser og instrukser til den eller de ansvarlige for styring af bankens renterisici, og Det skal fremgå, hvilke rammer, der udstikkes til styring af renterisiciene inden for de enkelte varighedszoner, herunder med angivelser af, hvordan renterisici uden for handelsbeholdningen afdækkes. Endelig skal bankens styring fremgå af bankens forretningsgange.

Instituttets aktive styring af renterisiciene forventes således afspejlet i instituttets løbende overvågning og rapportering, hvilket er naturligt afledt af udstukne rammer for styringen. Instituttet kan således kun anvende en porteføljemetode til opgørelse af renterisiciene i kapitaldækningen, hvis metoden også anvendes i den daglige risikostyring.



Når instituttet benytter en porteføljemetode, er der mulighed for at nette positioner ud inden for og uden for handelsbeholdningen, når der i tilstrækkeligt omfang tages højde for varighed og positionsstørrelse. Det vil sige, at de risici, der ligger inden for og uden for handelsbeholdningen, udligner hinanden. I dette tilfælde kan en eventuel negativ renterisiko uden for handelsbeholdning udlignes af en positiv renterisiko inden for handelsbeholdning.

Instituttet skal desuden være opmærksomt på, at hvis der sker ændringer i dets risikoprofil, skal det give anledning til en fornyet vurdering af, om størrelsen af tillægget til renterisikoen fortsat er retvisende. Opgørelsen efter denne metode skal således tage højde for, hvad instituttets fremtidige risici med rimelighed kan forventes at udgøre, som det også normalt er gældende ved instituttets revurdering og overvågning.

Instituttet bør ved porteføljemetoden som minimum tage udgangspunkt i instituttets maksimale rammeudnyttelse de seneste 12 måneder.

Endvidere gælder i helt særlige tilfælde, at såfremt instituttet kan vise, at en høj udnyttelse eller rammeforhøjelse har været midlertidig, forårsaget af ekstraordinære forhold og ikke spekulativ, så kan instituttet se bort fra denne udnyttelse. Hvis instituttet ændrer rammerne, skal det tage udgangspunkt i, hvor meget rammerne forventes at blive udnyttet med.

Såfremt instituttet ikke anvender den ovennævnte metode for opgørelse ift. rammeudnyttelse, skal det kunne redegøre for, at instituttets interne metode er retvisende og forsigtig.

Udgangspunktet for stressniveau i porteføljemetoden er en parallelforskydning på 200 basispunkter, men givet porteføljens varighed kan instituttet vurdere, at et andet renteniveau er mere repræsentativt. Hvis instituttet vælger at benytte et andet stressniveau, skal instituttet kunne dokumentere, at det valgte niveau er mere repræsentativt i forhold til positionernes risiko og varighed, og at det rent sikkerhedsmæssigt modsvarer et generelt niveau på 200 basispunkter. Instituttet skal også under en porteføljemetode forholde sig til rentestrukturrisiko i form af et rentevip, jf. punkt 78 i bilag 1.

Såfremt instituttet anvender en porteføljemetode, skal metodevalg og antagelser fremgå af instituttets dokumentation af solvensbehovet (ICAAP). Hvis instituttet anvender handelsbeholdningen til at afdække risici uden for handelsbeholdningen, skal dette fremgå. Herunder skal instituttet særligt forholde sig til de varighedsbånd, der er brugt til opgørelsen og den følgende netting, samt til grundlaget for de anvendte stressniveauer. Instituttet skal endvidere redegøre for, hvorledes opgørelsen overholder kravet om en forsigtig og fremadrettet tilgang, herunder en vurdering af, hvorvidt risikoen for fremtidige tab indgår i opgørelsen.

#### **6.4 Aktierisiko**

Instituttets kapitalgrundlag skal være tilstrækkeligt til at dække usandsynlige, men ikke helt utænkelige bevægelser på de aktiemarkeder, hvor instituttet er eksponeret.

Institutter med en aktieeksponering i handelsbeholdningen<sup>4</sup> på over 5 pct. af kernekapitalen skal derfor analysere instituttets aktierisikoeksponering og -koncentrationer i handelsbeholdningen samt foretagne følsomhedsberegninger, som viser, hvad henholdsvis et lille, mellem og stort aktiestress betyder for instituttets kapitalgrundlag. Stressniveauerne skal fastsættes under hensyntagen til bevægelserne på de aktiemarkeder, hvor instituttet er eksponeret<sup>5</sup>.

Analysen skal vise, om instituttet i handelsbeholdningen har aktieeksponeringer og koncentrationer i enkeltaktier eller i bestemte brancher og/eller geografiske områder, som kræver et søjle II tillæg. Viser analysen, at instituttets tabsrisiko i usandsynlige, men ikke helt utænkelige stress scenarier, ikke er dækket af søjle I kravet, skal instituttet afsætte et søjle II tillæg til dækning af instituttets særlige aktierisici i handelsbeholdningen.

Analysen skal ikke tage udgangspunkt i de aktuelle positioner, men skal tage udgangspunkt i, at instituttet påtager sig de maksimale risici inden for de grænser, som bestyrelsen har sat for direktionens beføjelser til at tage markedsrisici, jf. FiL § 70.

Analysen og de anvendte aktiestress skal dokumenteres i ICAAP'en, og det skal fremgå, hvordan instituttet er kommet frem til størrelsen af det fastsatte søjle II tillæg til dækning af instituttets særlige aktierisici i handelsbeholdningen. Dokumentationen kan være en del af dokumentationen af instituttets risikoprofil på markedsrisikoområdet, jf. afsnit 6.6.

## 6.5 Valutarisiko

Ved opgørelsen af valutarisiko skal instituttet ikke tage udgangspunkt i de aktuelle positioner, men tage udgangspunkt i, at instituttet påtager sig de maksimale risici inden for de grænser, som bestyrelsen har sat for direktionens beføjelser til at tage markedsrisici, jf. FiL § 70.

| Benchmark for valutarisiko  | Udmåling af tillæg i det tilstrækkelige kapitalgrundlag (mio. kr.) |
|---|--|
| Valutaposition, jf. valutaindikator 1, i procent af kernekapital større end 10 pct. | (Valutaindikator 1 i pct. – 10 pct.) * kernekapital * 30 pct.      |
| Valutarisiko, jf. valutaindikator 2, større end 0,12 pct. af kernekapital           | (Valutaindikator 2 i pct. – 0,12 pct.) * kernekapital * 30 pct.    |

Anm: Instituttet skal forholde sig til valutaindikator 2 ved solvensbehovsopgørelsen uagtet niveauet af valutaindikator 1.

Der kan ved opgørelsen af tillæg på basis af valutaindikator 1 korrigeres for den lavere volatilitet i euro-positioner.

Med hensyn til modpartsrisiko på derivater skal institutter med risikoen koncentreret på få modparter vurdere, hvorvidt dette er tilstrækkeligt dækket af søjle I. Instituttet skal her være opmærksom på, at en given ændring i en underliggende værdi (fx renten) kan ændre modpartsrisikoen på en række modparter samtidig. Hvis det ikke vurderes at være tilstrækkeligt dækket, skal der afsættes yderligere kapital hertil.

<sup>4</sup> Aktier i anlægsbeholdningen, herunder sektoraktier, indgår ikke i vurderingen af et søjle II tillæg til dækning af aktierisiko, men indgår i vurderingen af et søjle II tillæg til dækning af kreditrisiko over for udsteder.

<sup>5</sup> Stressniveauer kan fastsættes ud fra de ledende aktieindeks på de aktiemarkeder, hvor instituttet er eksponeret.

## 6.6 Risikoprofilen på markedsrisikoområdet

Det er endvidere forventningen, at instituttets solvensbehovsdokumentation (ICAAP) indeholder en stillingtagen til, om instituttet anser dets markedsrisici for værende høje. Således forventes uddybende redegørelse for:

- Renterisiko: Dette kan fx være en opgørelse over renterisikoen med beskrivelse af, hvor den væsentlige renterisiko kan opstå, og hvordan instituttet påtænker at agere i en situation, hvor instituttet er særligt eksponeret over for renteændringer. Endvidere skal instituttet særligt overveje, om bankens renterisici er koncentreret på udstedere eller i varighedszone.
- Aktierisiko: Dette kan fx være en opgørelse over aktiebeholdningen opdelt i egne aktier, sektoraktier og andre aktier med beskrivelse af, hvor den væsentlige aktierisiko er. Endvidere skal instituttet særligt overveje, om der er koncentrationer i aktiebeholdningen, herunder på enkeltaktier eller i bestemte brancher og/eller geografiske områder, og hvad instituttet påtænker at foretage sig i en situation med markante fald på aktiemarkedene.
- Valutarisiko eller valutaposition: Dette kan fx være en opgørelse over valutabeholdningen med en angivelse af, hvor instituttet er udsat for en højere risiko, som følge af volatilitet i den pågældende valuta. Endvidere skal instituttet særligt overveje, om der er koncentrationer på få valutaer, herunder valutaer som ikke er euro, og hvad instituttet påtænker at foretage sig i en situation med markante fald på valutamarkedene.

## 7. Likviditetsrisici

Ved vurdering af likviditetsrisici skal institutterne være opmærksomme på, at der både skal vurderes på niveauet for likviditet og funding samt risikostyring heraf i en selvstændig risikovurderingsrapport om likviditet, jf. vejledning om opgørelse og vurdering af likviditetsposition og likviditetsrisici for kreditinstitutter. Instituttet skal endvidere i solvensbehovsopgørelsen vurdere, om der er afsat tilstrækkeligt kapital i søjle I til at dække likviditetsrisici.

Der er tale om to selvstændige vurderinger af likviditet og funding hhv. tillæg til solvensbehov. Instituttet skal i sin solvensbehovsopgørelse overveje, om der skal afsættes kapital som følge af likviditetsrisici, og om instituttets interne kontroller, procedurer og forretningsgange mv. på likviditetsområdet er passende i forhold til instituttets solvensbehov, [jf. punkt 83 i bilag 2](#).

### 7.1 Definition

Likviditetsrisici er overordnet set risikoen for, at et institut ikke har likviditet til at opfylde sine betalingsforpligtelser til tiden. Denne risiko kan særligt opstå for institutter med et stort indlånsunderskud. En forøgelse af solvensbehovet sikrer ikke i sig selv instituttet mod likviditetsrisici. Instituttets likviditetsstyring, stresstests og beredskabsplan for fremskaffelse af likviditet er de centrale elementer, og det er alene meromkostningen ved fremskaffelse af likviditet, dvs. fundingomkostninger, som skal indregnes i solvensbehovet under risikoområ-

det »likviditetsrisici«. Instituttet skal tillige vurdere, hvorvidt den tilstrækkelige likviditetsstyring og -kontrol er til stede, og om der bør ske et tillæg i solvensbehovet under operationelle risici.

## 7.2 Forhold der skal tages i betragtning

Et pengeinstitut må påregne en meromkostning ved fremskaffelse af likviditet i stressede situationer. Særligt pengeinstitutter, der er afhængige af markedsfunding, obligationsudstedelse eller indlån fra professionelle aktører, kan blive udsat for sådanne meromkostninger ved fremskaffelse af funding.

Instituttet skal derfor tage udgangspunkt i egne stresstests for likviditeten på en ~~et~~1-årig horisont. Instituttet skal beregne den meromkostning, der følger af, at stress-scenariet realiseres, og at instituttet må iværksætte sin beredskabsplan. Denne meromkostning afsættes som et tillæg i solvensbehovet. Som minimum forventer Finanstilsynet, at der anvendes et stød på 250 basispunkter i forhold til Cibor 3 på den markedsfunding, der skal refinansieres, beregnet af funding fra professionelle aktører - fx pensionskasser, forsikringsselskaber og kreditinstitutter - og udstedte obligationer med en restløbetid på under ½ år.

Pengeinstitutter kan undlade tillæg, hvis instituttet - via stresstest - kan dokumentere, at det kan undvære likviditeten fra professionelle aktører, eller instituttet kan benytte andre og billigere fundingmuligheder.

## 8. Operationelle risici

### 8.1 Definition

Ved operationel risiko forstås risikoen for økonomiske tab som følge af u hensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige eller systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder, inklusive retlige risici. Instituttet skal overveje, om der er afsat tilstrækkelig kapital af til at dække operationelle risici, jf. bilag 1, pkt. 84.

### 8.2 Forhold der skal tages i betragtning

Finanstilsynet forventer, at instituttet gennemgår nedenstående liste i sin vurdering af, hvorvidt der er behov for et tillæg i solvensbehovet som følge af særlige risici, der ikke vurderes at være tilstrækkeligt dækket af søjle I. Instituttet skal i dokumentationen (ICAAP) redegøre for de vurderinger, som gennemgangen af nedenstående forhold mv. afstedkommer. Endvidere skal reglerne for virksomhedsstyring, i fx lov om finansiel virksomhed § 71, overholdes selvstændigt. Er dette ikke tilfældet, vil instituttet i givet fald skulle afsætte kapital, indtil forholdene er bragt på plads.

Instituttet skal forholde sig til, om opbygningen af organisationen kan medføre operationelle risici såsom:

- Om eventuelt manglende funktionsadskillelse mellem udførelse af opgaver (fx handel, bogføring, afvikling af værdipapirhandler), og kontrol af samme, kan medføre risiko for tab.

- Risikoen for it-nedbrud samt konsekvensen af et sådant nedbrud, herunder skal instituttet vurdere konsekvensen af, at outsourcete it-funktioner heller ikke kan udføres.
- Komplexiteten af instituttets systemer og forretninger; instituttet skal herunder tage højde for nye forretningsområder og konsekvenserne heraf.
- Personalets kompetencer og erfaring; er der eksempelvis stor udskiftning i personalet, må det alt andet lige forventes at øge risikoen for fejl, der kan føre til økonomiske tab for instituttet.
- Performancebaserede kompensationsystemer kan udgøre en risiko for, at personalet foretager handlinger, som påfører instituttet en højere risiko end instituttets fastsatte limits på eksempelvis markedsområdet, hvilket øger risikoen for tab samt størrelsen heraf.
- Utilstrækkelige eller manglende forretningsgange på centrale områder.
- Omfanget af manuelle rutiner, da dette alt andet lige øger risikoen for fejl.

Instituttet skal særligt tage hensyn til en forøgelse af de operationelle risici i forbindelse med fx:

- **Æ**ndringer i forretningsmodellen.
- **O**rganisationsændringer.
- **I**brugtagning af nye it-systemer, herunder ændringer i outsourcing af it-drift.
- **A**nvendelse af nye finansielle produkter og tjenesteydelser.
- **M**arkedsføring af nye finansielle tjenesteydelser.

## 9. Gearing

### 9.1 Definition

Gearing og gearingsgraden beregnes som et kapitalmål (kernekapital) sat i forhold til et mål for instituttets samlede eksponeringsværdi (uvægtet). De nærmere beregningsanvisninger følger af artikel 429 og 430 i CRR.<sup>6</sup>

### 9.2 Forhold der skal tages i betragtning

En høj gearing medfører, at et institut er udsat for risici knyttet til pludseligt ændrede markedsforhold og overdrevne prisfald på aktiver med deraf følgende tab for instituttet. En høj gearing kan i sig selv forstærke sådanne markedsforhold, hvis flere institutter samtidig har behov for at nedbringe en høj gearing. En høj gearing kan også indikere en sårbarhed over for undervurdering af risici i institutter med lave risikovægte, idet risikovægte og tab i sådanne tilfælde kan stige betydeligt. Tilstedeværelsen af disse risici kan endvidere forstærke tab af tillid hos kunder og investorer ved en negativ økonomisk udvikling og derved hindre instituttets adgang til kapital og likviditet. Instituttet skal håndtere disse risici ved at styre instituttets gearing og undgå overdreven gearing.

Instituttets ledelse skal i medfør af § 4, stk. 3, § 5, stk. 2, nr. 5, og § 25 i ledelsesbekendtgørelsen tage højde for overdreven gearingsrisiko og **ledelsen** skal sikre identifikation, styring

<sup>6</sup> Er senest revideret ved EU-Kommissionens delegerede retsakt (EU) 2015/62 af 10. oktober om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 for så vidt angår gearingsgraden.

og overvågning af gearingsrisici. Ledelsen skal blandt andet benytte indikatoren for gearing som opgjort i artikel 429 i CRR til at opgøre gearingsrisikoen.

Instituttet skal således forholde sig til den aktuelle gearing. Som led heri skal instituttet vurdere og redegøre for, om den aktuelle gearing er for høj, herunder også i forhold til sammenlignelige institutter. Det indebærer, at den aktuelle gearing sammenholdes med en af instituttets bestyrelse fastsat individuel tærskel for en passende gearing, der er fastsat i forhold til-givet instituttets forretningsmodel.

Instituttets ICAAP bør indeholde en redegørelse for udviklingen i gearingen i det forløbne år og forklare denne, herunder i hvilket omfang udviklingen var en del af instituttets strategi.

Instituttet skal ud over at forholde sig til det aktuelle niveau for gearingsgraden også forholde sig til gearingsrisici forbundet med instituttets planer og strategi for fx vækst, tilkøb m.v. Instituttet skal endvidere vurdere risikoen for overdreven gearing på et kvalitativt niveau med afsæt i instituttets forretningsmodel m.v.

Er den aktuelle gearing for høj og eksempelvis højere end en individuelt vurderet tærskel for en passende gearing, skal instituttet vurdere, hvordan der skal reageres med henblik på at nedbringe gearingen. Instituttet skal endvidere vurdere behovet for at øge kernekapitalniveauet, hvis ikke gearingen nedbringes på anden vis.

Det følger af punkt. 85 i bilag 1 til bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov, at: *"Virksomheden skal ved håndtering af risiko for overdreven gearing udvise forsigtighed ved at tage behørigt hensyn til potentiel forøgelse af risikoen for overdreven gearing som følge af en formindskelse af virksomhedens kapitalgrundlag forårsaget af forventede eller realiserede tab afhængigt af de gældende regnskabsregler. Med henblik herpå skal virksomheden være i stand til at modstå en række forskellige stresspåvirkninger i forbindelse med risikoen for overdreven gearing."*

Med afsæt i den aktuelle gearing skal instituttet identificere og vurdere stresspåvirkninger, der kan medføre en højere gearing. I vurderingen skal indgå, i hvilket omfang instituttet ved at reagere kan modgå risikoen for overdreven gearing. Er den stressede gearing for høj og eksempelvis højere end en individuelt vurderet tærskel for en passende gearing, skal instituttet vurdere, om og hvordan, der skal reageres med henblik på at nedbringe gearingen.

Finanstilsynets tilgang til en vurdering af instituttets gearingsrisiko vil tage afsæt i, at instituttet skal operere inden for og overholde en passende gearing, der vil være afstemt med instituttets forretningsmodel. Finanstilsynet kan, baseret på en konkret og institutspecifik vurdering, fastsætte et solvenskrav med henblik på at mindske instituttets gearing, jf. § 124, stk. 3, i FiL.

### 9.3 Undtagelsesbestemmelse

Ledelsesbekendtgørelsens § 25, stk. 4, indeholder en undtagelsesbestemmelse, hvorefter pengeinstitutter med en arbejdende kapital, der er mindre end 65 mia. kr. og realkreditinstitutter med et kapitalgrundlag, der er mindre end 5 mia. kr., som har en gearingsgrad på mere end 10 pct., undtages fra bestemmelserne om gearing i ledelsesbekendtgørelsen. Institutter,

som er omfattet af undtagelsesbestemmelserne i ledelsesbekendtgørelsens § 25, stk. 4, er ligeledes undtaget fra at tage højde for gearingsrisici i opgørelse af solvensbehovet.

#### **10. Regulatorisk forfald af kapitalinstrumenter**

I vurderingen af instituttets tilstrækkelige kapitalgrundlag skal indgå en vurdering af den kapital, instituttet har til rådighed, herunder evt. løbetid, jf. punkt 15 i bilag 1 til bekendtgørelse om risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov.

Senest et år før et kapitalinstrument forfalder eller på anden måde ikke længere kan medregnes i kapitalgrundlaget (regulatorisk forfald), skal instituttet under hensyn til forsigtighed vurdere behovet for at foretage tillæg til solvensbehovet, hvis der er risiko for, at instituttet vil have udfordringer med at erstatte det pågældende kapitalinstrument med et nyt kapitalinstrument af samme eller højere kvalitet. Hvis det vurderes, at instituttet ikke vil have udfordringer med at tiltrække investorer til ny kapital, og risikoen derfor ikke er til stede, skal instituttet ikke foretage tillæg.

Almindeligvis vil et kreditinstitut som led i sin kapitalstyring være i løbende dialog med potentielle investorer for at vedligeholde kontakten og for at kunne vurdere mulighederne for at udstede ny kapital. Gennem denne dialog kan instituttet få kendskab til udfordringer i relation til at udstede ny kapital. Det kan for eksempel være, at der henset til instituttets aktuelle økonomiske situation er risiko for, at investorerne ikke vil medvirke til en ny udstedelse. Det må forventes, at dialogen med investorer intensiveres op mod tidspunktet for ønsket om ny udstedelse.

Regulatorisk forfald vil typisk skyldes enten kontraktligt forfald eller nedtrapning af overgangsordninger i CRR, men også andre forhold kan være årsag til regulatorisk forfald, fx ved vedtægtsændringer, der betyder, at instrumentet ikke længere lever op til betingelserne i CRR til medregning som kapitalinstrument. I alle tilfælde skal instituttet ud fra ovenstående forsigtighedsbetragtning foretage den nævnte vurdering af mulighederne for at udstede kapital til erstatning.

Instituttet kan have overskydende hybrid eller supplerende kapital, der ikke kan anvendes til dækning af kapitalkrav, da den maksimale anvendelse af de to typer kapital allerede er dækket af anden kapital. Forfald af overskydende hybrid eller supplerende kapital, der ikke påvirker instituttets overdækning målt som overskydende egentlig kernekapital, når alle kapitalkrav er opfyldt, medfører ikke solvenstillæg.

Tillægget skal have en størrelse, der mindst svarer til virkningen på instituttets overdækning i forhold til kapitalkravene inden for det kommende år. Eksempelvis nedtrappes den kapitalmæssige værdi af supplerende kapital med forfald lineært over de sidste fem år før forfaldsdatoen, jf. artikel 64 i CRR. Det vil sige, at instituttet kun kan medregne 80 pct. af instrumentet i kapitalgrundlaget på tidspunktet 4 år før forfald. Hvis instituttet vurderer, at der er risiko for, at der ikke kan findes nye investorer for den del (de 20 pct.), der nedtrappes i det kommende år, skal instituttet foretage tillæg i solvensbehovet herfor (for den kommende nedtrapning inden for 12 mdr.).

## 11. Særligt for IRB-institutter

### 11.1 Modelusikkerhed

Kreditinstitutter, der er godkendt til at anvende en IRB-metode til opgørelse af kreditrisikoen, skal vurdere, hvorvidt den usikkerhed, der er forbundet med de anvendte modeller, bør adresseres i opgørelsen af solvensbehovet. Dette fx henset til, at mangler i det datagrundlag, som modellerne er baseret på, giver en forøget usikkerhed. Der kan endvidere være usikkerhed om modellernes fremadrettede konjunktoregenskaber. Typisk vil dette allerede i et vist omfang være adresseret i søjle I. IRB-institutter skal derfor i vurderingen tage stilling til, i hvilket omfang der skal afsættes yderligere kapital til dækning af denne modelusikkerhed.

### 11.2 Stresstest

IRB-institutter skal, jf. punkt 34 i bilag 1 til bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov, som minimum årligt gennemføre stresstests på baggrund af makroøkonomiske scenarier fastsat af Finanstilsynet. Scenarierne vil omfatte et basisscenario (det mest sandsynlige forløb) samt hårdere recessionsscenarier, som vil supplere stresstests på basis af milde recessionsscenarier samt kreditinstituttets egne fremadrettede scenarier.

Scenarierne vil beskrive udviklingen i relevante makroøkonomiske nøgletal på 2-3 års sigt samt andre relevante faktorer. De fastsatte scenarier vil blive offentliggjort på Finanstilsynets hjemmeside med tilhørende vejledning til udførelse af makro stresstesten samt indberetning af resultaterne.

Bestyrelse og direktion forventes i forlængelse heraf at tage stilling til, hvor meget yderligere kapital, der på baggrund af de gennemførte stresstests er behov for at afsætte for at fastholde en hensigtsmæssig kapitaloverdækning ~~også under stress~~, eller i øvrigt imødegå de risici, som der afdækkes i stresstestene. Institutterne skal tage hensyn til den i forvejen afsatte kapital på især kreditområdet på kunder med finansielle problemer etc.

Resultatark med beregningsresultater indsendes særskilt til Finanstilsynet sammen med en dokumentation af metoder og antagelser, jf. vejledningen til udførelse og indberetning af makro stresstest. De væsentligste resultater inddrages i instituttets solvensbehovsdokumentation, medmindre andet er aftalt med Finanstilsynet.

Kravet om at gennemføre stresstests gælder som udgangspunkt for kreditinstitutter, der er godkendt til at anvende IRB for kreditrisiko, men Finanstilsynet kan justere kredsen af institutter, der skal gennemføre og indberette stresstests, på baggrund af de fastsatte scenarier.

Endelig kan det være relevant for kreditinstitutter uden for kredsen selv at foretage stresstest af instituttet i de fastsatte scenarier med henblik på at vurdere behovet for at afsætte yderligere kapital.



### 11.3 Reverse stresstest

Som en særskilt øvelse skal IRB-institutter foretage reverse stresstest.<sup>7</sup>

I reverse stresstesten skal IRB-instituttet identificere alle væsentlige risici, der kan udmønte sig ugunstigt for instituttet. Det være sig kreditrisici, markedsrisici, operationelle risici eller indtjeningsrisici, der udløser et stresset tab under relevante begivenheder eller ændringer i fremtidige økonomiske vilkår. Eksempler herpå kan være begivenheder med markant påvirkning af kapitalmarkedet eller boligmarkedet og makroøkonomiske forhold som fx afledte effekter af statsgældskriser, fastlåste fundingmarkeder etc. I den forbindelse skal instituttet være særligt opmærksom på begivenheder, der kan udløse væsentlige tab på flere forskellige risikoområder.

Formålet med en reverse stresstest er, at instituttet får et endnu bedre fokus på egne helt centrale risici, og derfor skal de valgte begivenheder eller økonomiske vilkår være så hårde, at instituttet bringes i en stresset situation. Af dokumentationen af solvensbehovet skal der som minimum blot være kvalitative overvejelser af de valgte begivenheder eller økonomiske vilkår og en kort beskrivelse af konsekvenserne for instituttet fx i form af tab og kapital- og likviditetspåvirkning. En god dokumentation vil derudover indeholde overvejelser om management actions og risikostyring.

Som et vigtigt delelement i reverse stresstesten forventes IRB-instituttet at undersøge potentielle ugunstige effekter for sine krediteksponeringer og instituttets evne til at modstå tab. Dette består i at identificere mulige begivenheder eller ændringer i fremtidige økonomiske vilkår, som kan have ugunstige effekter på IRB-instituttets krediteksponeringer. Resultatet udtrykkes som tabskapaciteten defineret som det tab, som instituttet kan tåle, før den kapitalmæssige overdækning - målt i forhold til solvensbehovet - elimineres. Tabskapaciteten på mindst 2 års sigt skal beregnes. Resultatet skal fremgå af solvensbehovsdokumentationen.

Derudover skal instituttet som minimum kvalitativt overveje i dokumentationen af solvensbehovet, hvordan et sådant stresset tab kan blive udløst. Det kan eksempelvis være overvejelser om, hvilke brancher og geografiske områder instituttet er eksponeret i, hvor store tab instituttet kan tåle heri, samt hvad der kan udløse et sådant tab.

Bestyrelse og direktion forventes at tage stilling til, hvorvidt det opgjorte solvensbehov retvisende afspejler tabskapaciteten og de øvrige centrale risici, som instituttet har identificeret via reverse stresstest.

## 12. Særlige forhold om følsomhedsanalyser

### 12.1 Realkreditinstitutter – følsomhedsmatrix for låntageres renterisiko

Instituttet skal specifikt forholde sig til den forøgede risiko, der er forbundet med den del af udlånsporteføljen, hvor låntager er udsat for en renterisiko, der kan påføre instituttet en øget kreditrisiko.

---

<sup>7</sup> Jf. også EBA Guideline on Stress Testing (GL32).

Instituttet skal derfor udføre en todimensionel følsomhedsanalyse (følsomhedsmatrix), hvor akkumulerede nedskrivninger (i 1.000 kr.) opgøres ved rentestigninger på hhv. 200 basispunkter, 400 basispunkter og 500 basispunkter og på samme tidspunkt ved ejendomsprisfald på hhv. 10 pct., 20 pct. og 30 pct. i forhold til den del af udlånsporteføljen, som har rentetilpasning (dvs. variabelt forrentede lån) og under hensyntagen til de aktuelle lånevilkår, herunder afdragsfrihed.

Instituttet skal beregne to matricer: Én for privatsegmentet og én for erhvervssegmentet. Privatsegmentet består af ejerboliger og fritidshuse. Erhvervssegmentet består af de resterende ejendoms kategorier.

Realkreditinstitutter, der har datterselskaber, skal som udgangspunkt beregne matricerne på to niveauer – for instituttet solo og for (del)koncernen bestående af realkreditinstituttet og dets datterselskaber.

I opgørelsen skal følgende skabelon anvendes:

| Private/Erhverv               |         | Rentestigning i basispunkter |         |         |         |
|-------------------------------|---------|------------------------------|---------|---------|---------|
|                               |         | 0 bp.                        | 200 bp. | 400 bp. | 500 bp. |
| Ejendomsprisfald<br>i procent | 0 pct.  |                              |         |         |         |
|                               | 10 pct. |                              |         |         |         |
|                               | 20 pct. |                              |         |         |         |
|                               | 30 pct. |                              |         |         |         |

Følgende rammer udgør en teknisk minimumstandard for beregningen af følsomhedsmatricen:

1. Nedskrivninger: Instituttet skal beregne akkumulerede nedskrivninger i de respektive matrixkombinationer. Referencepunktet i matricen (dvs. det første felt i matricen) svarer til de akkumulerede nedskrivninger på opgørelsestidspunktet for det relevante segment.
2. Segmentfordelt beregning: Der skal laves en særskilt beregning for hvert segment. Segmentresultatet må ikke afhænge af et andet segmentresultat. For eksempel må matricen for privatsegmentet ikke være en andel af matricen for erhvervssegmentet.
3. Opgørelsestidspunkt: Der skal anvendes samme opgørelsestidspunkt som i solvensbehovsberegningen, medmindre andet er aftalt med Finanstilsynet.
4. Udgangspunkt: Følsomhedsmatricen skal tage udgangspunkt i de karakteristika for ejendomsprisen og renteniveauet, der gør sig gældende på opgørelsestidspunktet. Instituttet skal dog være opmærksomt på, at:

- eEjendomsprisen og renteniveauet skal modsvare den samme definition/afgrænsning, som har ligget til grund i en eventuel regressionsmodel, eller
- eEjendomsprisen og renteniveauet skal tage afsæt i de gældende niveauer på opgørelsestidspunktet.

Instituttet skal vurdere følsomhedsmatricen i forbindelse med opgørelse af solvensbehovet, men uden at beregningen automatisk medfører krav om kapitaldækning.

Følsomhedsanalysen skal dokumenteres, herunder med en beskrivelse af metoder og forudsætninger bag analysen. Udgiftsførte nedskrivninger skal indberettes for det enkelte segment (i 1.000 kr.) for den relevante regnskabsperiode. Dette skal følge af instituttets solvensbehovsdokumentation (ICAAP).

## 12.2 Store pengeinstitutter – følsomhedsmatrix for låntageres renterisiko

Institutter, der er klassificeret som gruppe 1-institut, skal specifikt forholde sig til den forøgede risiko, der er forbundet med den del af udlånsporteføljen, hvor låntager er udsat for en renterisiko, der kan påføre instituttet en øget kreditrisiko.

Instituttet skal derfor udføre en todimensionel følsomhedsanalyse (følsomhedsmatrix), hvor akkumulerede nedskrivninger (i 1.000 kr.) opgøres ved rentestigninger på hhv. 200 basispunkter, 400 basispunkter og 500 basispunkter og på samme tidspunkt ved fald i sikkerhedsværdierne på hhv. 10 pct., 20 pct. og 30 pct.

Alle udlån med en variabel rente skal indgå i analysen, uanset om der er bagvedliggende sikkerheder eller ej. Udlån til offentlige myndigheder indgår ikke i analysen.

Instituttet skal beregne to matricer: Én for privatsegmentet og én for erhvervssegmentet.

Pengeinstitutter, der har datterselskaber, skal som udgangspunkt beregne matricerne på to niveauer – for instituttet solo og for (del)koncernen bestående af pengeinstituttet og dets datterselskaber.

I opgørelsen skal følgende skabelon anvendes:

| Private/Erhverv                    |         | Rentestigning i basispunkter |         |         |         |
|------------------------------------|---------|------------------------------|---------|---------|---------|
|                                    |         | 0 bp.                        | 200 bp. | 400 bp. | 500 bp. |
| Fald i sikkerhedsværdier i procent | 0 pct.  |                              |         |         |         |
|                                    | 10 pct. |                              |         |         |         |
|                                    | 20 pct. |                              |         |         |         |
|                                    | 30 pct. |                              |         |         |         |

Følgende rammer udgør en teknisk minimumstandard for beregningen af følsomhedsmatricen:

1. Nedskrivninger: Instituttet skal beregne akkumulerede nedskrivninger i de respektive matrixkombinationer. Referencepunktet i matricen (dvs. det første felt i matricen) svarer til de akkumulerede nedskrivninger på opgørelsestidspunktet for det relevante segment.

2. Segmentfordelt beregning: Der skal laves en særskilt beregning for hvert segment. Segmentresultatet må ikke afhænge af et andet segmentresultat. For eksempel må matricen for privatsegmentet ikke være en andel af matricen for erhvervssegmentet.
3. Opgørelsestidspunkt: Der skal anvendes samme opgørelsestidspunkt som i solvensbehovsberegningen, medmindre andet er aftalt med Finanstilsynet.
4. Udgangspunkt: Følsomhedsmatricen skal tage udgangspunkt i de karakteristika for sikkerhedsværdierne og renteniveauet, der gør sig gældende på opgørelsestidspunktet. Institutet skal dog være opmærksomt på, at:

- SSikkerhedsværdien og renteniveauet skal modsvare den samme definition/afgrænsning, som har ligget til grund i en eventuel regressionsmodel, eller
- SSikkerhedsværdien og renteniveauet skal tage afsæt i de gældende niveauer på opgørelsestidspunktet.

Instituttet skal vurdere følsomhedsmatricen i forbindelse med opgørelse af solvensbehovet, men uden at beregningen automatisk medfører krav om kapitaldækning.

Analysen skal dokumenteres, herunder med en beskrivelse af metoder og forudsætninger. Dette skal ske i solvensbehovsdokumentationen (ICAAP).

### 12.3 Institutter, der udsteder særligt dækkede obligationer (-SDO'er) og særligt dækkede realkreditobligationer (-SDRO'er)

Ved SDO/SDRO-udstedelse skal instituttet løbende overvåge, om belåningsgrænserne er overholdt. I de tilfælde, hvor grænserne er overskredet, skal instituttet stille supplerende sikkerhed.

Et institut, der udsteder SDO/SDRO, skal forholde sig til de risici, som krav om supplerende sikkerhedsstillelse medfører. Institutet skal forholde sig til den likviditetsrisiko, der opstår, hvis det SDO/SDRO-udstedende institut er tvunget til at optage kapital (evt. gennem udstedelse af JCB) for at overholde kravet om supplerende sikkerhed. Institutet skal ligeledes forholde sig til den indtjeningsrisiko, som et øget krav om supplerende sikkerhed medfører.

| <b>Behovet for yderligere supplerende sikkerhedsstillelse ved ejendomsprisfald</b> |          |           |           |
|--|----------|-----------|-----------|
| Ejendomskategori   | - 5 pct. | - 10 pct. | - 20 pct. |
| Ejeboliger   |          |           |           |
| Fritidshuse  |          |           |           |
| Støttet byggeri til beboelse   |          |           |           |
| Andelsboliger  |          |           |           |
| Private beboelsesejendomme til udlejning   |          |           |           |
| Industri- og håndværksejendomme  |          |           |           |
| Kontor- og forretningsejendomme  |          |           |           |
| Landbrugsejendomme   |          |           |           |
| Ejendomme til sociale, kulturelle og undervisningsmæssige formål                   |          |           |           |
| Andre ejendomme  |          |           |           |
| I alt  |          |           |           |

Instituttet skal i den forbindelse udføre en følsomhedsanalyse i ovenstående tabel, som belyser behovet for yderligere supplerende sikkerhedsstillelse ved ejendomsprisfald på hhv. 5, 10 og 20 pct. i forhold til den seneste foretagne værdiansættelse, ~~jf. § 30 i i henhold til bekendtgørelse om værdiansættelse af pant og lån i fast ejendom,~~ som stilles til sikkerhed for udstedelse af særligt dækkende realkreditobligationer og særligt dækkede obligationer, ~~§ 30~~. Instituttet skal være særlig opmærksomt ved væsentligt ændrede markedsforhold også indenfor forskellige ejendoms kategorier og/eller geografiske områder.

Følsomhedsanalysen skal dokumenteres, herunder en beskrivelse af metoder og forudsætninger bag analysen. Dette skal ske i dokumentationen af solvensbehovet (ICAAP).

### **13. Dokumentationskrav for solvensbehovsopgørelsen**

Bestyrelsen skal godkende opgørelsen af det tilstrækkelige kapitalgrundlag og solvensbehovet, jf. bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov, bilag 1, punkt 7 og 31 a). Hermed forstås, at godkendelsen skal fremgå af bestyrelsens forhandlingsprotokol, og at protokollen endvidere skal give et retvisende billede af bestyrelsens drøftelser og rejste spørgsmål.

Af bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov, bilag 1, punkt 30-32, fremgår krav vedrørende skriftlig dokumentation af opgørelsen af solvensbehovet. Herudover skal følgende forhold fremgå af dokumentationen:

#### Generelt:

- Beregningsmetoder og talmæssige forudsætninger skal både dokumenteres og begrundes for alle væsentlige risikoområder, herunder med en beskrivelse af metoder og forudsætninger i udregning af det enkelte tillæg.
- Virksomheden forventes i videst muligt omfang at reflektere over de enkelte tillæg i dokumentationen.
- Skønsmæssige vurderinger skal dokumenteres i videst muligt omfang. Instituttet skal være særlig opmærksomt på grundlaget for skønnet, og hvilken sikkerhed der er for, at skønnet er forsigtigt.
- Specifikation af årsagerne til forskelle mellem det individuelle solvensbehov og eventuelle kapitalmålsætninger eller lignende.
- Instituttets beredskabsplaner for fremskaffelse af kapital og likviditet skal være vedlagt dokumentationen af solvensbehovet, ~~jf. punkt 31, stk. a i bilag 1~~.
- Instituttets kreditpolitik skal være vedlagt dokumentationen af solvensbehovet. Af kreditpolitikken skal det fremgå, hvornår politikken senest er opdateret, og eventuelle ændringer siden seneste fremsendelse skal fremgå tydeligt af kreditpolitikken.

#### Særligt for store institutter og IRB-institutter:

- For realkreditinstitutter ved følsomhedsanalyse af rentetilpasningslån, jf. afsnit 11.1. Følsomhedsanalysen skal dokumenteres, herunder med en beskrivelse af metoder og forudsætninger bag analysen.
- For institutter, der udsteder SDO eller SDRO, ved følsomhedsanalyse af supplerende sikkerheder, jf. afsnit 10.3. Følsomhedsanalysen skal dokumenteres, herunder med en beskrivelse af metoder og forudsætninger bag analysen.

- For pengeinstitutter ved følsomhedsmatrix for låntagers renterisiko, jf. afsnit 10.2. Følsomhedsanalysen skal dokumenteres, herunder med en beskrivelse af metoder og forudsætninger bag analysen.
- Stresstest i forhold til det af Finanstilsynet opstillede scenarie, jf. afsnit 9.2, skal dokumenteres. Dokumentationen skal indeholde forklaring af metode og antagelser. Resultaterne dokumenteres i et resultatark, som **forefindes** på Finanstilsynets hjemmeside.
- For IRB-institutter og andre institutter, der udfører reverse stresstest, skal en forklaring til tabskapaciteten og kvalitative overvejelser om, hvad der skal til for at udløse et sådant stresset tab, fremgå i dokumentationen af solvensbehovet, jf. afsnit 10.3.

## **14. Dokumentationskrav for generelle oplysninger om instituttet**

### **14.1 Hoveddokument og bilagsmateriale**

Foruden ovenstående dokumentation forventer Finanstilsynet, at instituttet i sin solvensbehovsopgørelse også inkluderer en række generelle oplysninger om instituttets forhold. Rammerne herfor tager afsæt i EBAs retningslinjer<sup>8</sup> på området og adresserer oplysninger, der ikke allerede oplyses på anden vis.

De danske SIFI institutter forventes at følge EBAs retningslinjer fuldt ud. Alle øvrige institutter kan følge nedenstående udmøntning af rammerne for ikke SIFI-institutter.

ICAAP'en forventes at bestå af et hoveddokument samt en række bilag. Hoveddokumentet bør indeholde en læsevejledning i form af en indholdsfortegnelse og en bilagsoversigt. Oversigten bør også henvise til anden relevant dokumentation, som allerede er tilgængeligt for Finanstilsynet. Hvis der er sket væsentlige ændringer i et dokument, bør dette ligeledes oplyses i læsevejledningen.

Hoveddokumentet bør i korte og overordnede vendinger beskrive instituttets forretningsmodel samt de emner, der er dækket i nedenstående afsnit 14.2. Beskrivelserne behøver ikke at indeholde fulde opgørelser og vurderinger, såfremt instituttet kan henvise til konkrete bilag, som dokumentation herfor. Det bør tydeligt fremgå af det indsendte materiale, hvor de relevante oplysninger kan findes.

### **14.2 Områder som bør indgå i instituttets dokumentation**

#### *14.2.1 Opsummering af instituttets samlede vurdering*

Hoveddokumentet forventes at indeholde en samlet vurdering af instituttets opgørelse af det tilstrækkelige kapitalgrundlag og solvensbehov, herunder en beskrivelse af instituttets væsentligste risikoområder og vurdering af instituttets overdækning. Eventuelle ændringer af instituttets afsatte kapitaltillæg bedes ligeledes kommenteret. Instituttet forventes også at beskrive sin nuværende kapital situation og eventuelle ændringer over det seneste år. Er der sket, eller planlægges der ændringer i fx forretningsmodel, kapitalplanlægning mv., bør dette fremgå af opsummeringen. Ligeledes bør instituttet redegøre for eventuelle ændringer i ansvarsfordeling og beslutningsprocesser i forbindelse med risikopåtagelsen.

<sup>8</sup> Dokumentationskrav er givet i EBA retningslinjer for ICAAP og ILAAP oplysninger, der indhentes til SREP-formål (EBA/GL/2016/10). Retningslinjerne er gældende for samtlige kreditinstitutter, men anlægger proportionalitetshensyn.

Til opsummeringen forventes instituttet endvidere at vedlægge:

- en oversigt over instituttets opgørelse af det tilstrækkelige kapitalgrundlag og individuelle solvensbehov fordelt på sølje 2-tillæg. Oversigten kan opstilles i tabelform og vise data fra de seneste tre år
- en oversigt over sammensætningen af kapitalgrundlaget fordelt på kapitaltyper
- en oversigt over instituttets kapitalplanlægning. Oversigten kan opstilles i tabelform og vise forventningen til udviklingen i instituttets mest centrale nøgletal, herunder:
  - sammensætningen af kapitalgrundlaget opdelt efter kapitaltyper
  - den samlede risikoeksponering fordelt på kredit-, markeds- og operationel risiko
  - instituttets overholdelse af kapitalbufferne
  - fremskrivninger af andre relevante nøgletal for gruppe 2 institutter
- en oversigt over eventuelle ledelsesreaktioner for det seneste år, der har haft indvirkning på instituttets solvensbehov eller kapitalgrundlag.

#### 14.2.2 Forretningsmodel og strategi

Instituttet forventes at forholde sig til:

- identifikationen af instituttets kerneforretningsområder, herunder markedsområder, produkter mv.
- planlagte ændringer i forretningsmodellen og de underliggende aktiviteter
- hvilke dele af forretningsstrategien, der kræver særlig hensynstagen i opgørelsen af solvensbehovet, herunder hvilke dele af instituttets forretning, som er særlig risikofyldt

#### 14.2.3 Organisering af solvensbehovsopgørelsen i instituttet

Instituttet forventes at forholde sig til instituttets interne organisering og rapportering for opgørelsen af det tilstrækkelige kapitalgrundlag og solvensbehov, herunder med en beskrivelse af:

- den interne proces for opgørelsen af det tilstrækkelige kapitalgrundlag
- hvem der foretager den uafhængige vurdering
- hvordan den interne rapportering foregår
- hvem der er ansvarlig for udarbejdelse og kontrolforanstaltninger
- procedurer og forretningsgange for vurdering af det tilstrækkelige kapitalgrundlag og solvensbehov.

#### 14.2.4 Kapitalsituation og ændringer det seneste år

Instituttet forventes at forholde sig til:

- eventuelt udstedte kapital- og gældsinstrumenter det seneste år, herunder udstedelse af egentlig kernekapital, hybrid kapital, supplerende kapital og seniorgæld, hvor væsentlige oplysninger for de enkelte udstedelser som eksempelvis pris, mængde, valuta, dividende- og rentebetalinger desuden bør indgå
- den nuværende kapitalsituation, herunder en vurdering af mulighederne og forholdene for at udstede kapital- og gældsinstrumenter
- overvejelser og evt. planer om kommende udstedelser af kapital- og gældsinstrumenter.

#### 14.2.5 Stress-test

Institutter, som gør brug af stress test eller følsomhedsanalyser i opgørelsen af solvensbehovet, forventes endvidere at beskrive de antagelser og variabler, der ligger til grund for beregningerne.

#### **~~1415.~~ Tidligere vejledning bortfalder**

Vejledning nr. 902611248 af ~~1915. januar~~december 2015 om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov for kreditinstitutter bortfalder.



## Bilag 1

### Finanstilsynets opgørelse af pengeinstitutters solvensbehov - bonitetskategorier

Ved en undersøgelse vil Finanstilsynet gennemgå et udvalg af pengeinstituttets faktiske udlån – krediteksponeringer – og på baggrund heraf vurdere instituttets kreditrisiko, der typisk udgør det væsentligste element i pengeinstituttets solvensbehov. Metoden tager udgangspunkt i en opdeling af de på undersøgelsen gennemgåede eksponeringer, som ser således ud:

| Karakter | Beskrivelse   |
|----------|---|
| 3        | Kunder med utvivlsom god bonitet  |
| 2a       | Kunder med normal bonitet   |
| 2b       | Kunder med visse svaghedstegn   |
| 2c       | Kunder med væsentlige svaghedstegn, men uden objektiv indikation for værdiforringelse |
| 1        | Kunder med objektiv indikation for værdiforringelse                                   |

I bilag 7 til vejledning til regnskabsindberetning for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. er karaktererne yderligere beskrevet.

Som minimum gennemgås eksponeringer med bonitetskategori 2c og 1.

## Bilag 2

### Finanstilsynets opgørelse af pengeinstitutters solvensbehov - koncentrationsrisiko på brancher, jf. afsnit 5.3.2

Ved beregning af Herfindahl Hirschman-indekset (HHI) for brancher justeres for koncentration mod "finansiering og forsikring". Finansiering og forsikring vægtes kun 75 pct. i beregningen af HHI i kraft af, at branchen i høj grad pr. konstruktion er eksponeret mod alle de andre brancher, samtidigt med at denne branche er forholdsvis bred og dækker uforholdsmæssigt meget af sektorens samlede eksponeringsmasse. Finansiering og forsikring indgår dog med 100 pct. i opgørelsen af "I alt erhverv". Herfindahl Hirschman-indekset (HHI) opgøres i Finanstilsynets benchmark før nedskrivninger. Som proxy for et instituts brancheeksponeringer anvender Finanstilsynet summen af udlån og garantier som angivet på skemaet [KRGs fane UnSbAS38](#).

|                                     |       |
|-------------------------------------|-------|
| Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri | b1    |
| Industri og råstofindvinding        | b2    |
| Energiforsyning                     | b3    |
| Handel                              | b4    |
| Transport, hoteller og restauranter | b5    |
| Information og kommunikation        | b6    |
| 0,75·(Finansiering og forsikring)   | b7    |
| Fast ejendom + Bygge og anlæg       | b8    |
| Øvrige erhverv                      | b9    |
| I alt erhverv                       | Total |

$$HHI = \max \left[ \sum_{i=1}^8 \left( \frac{b_i}{Total} \right)^2, \frac{b_9}{Total} \right]$$

Øvrige erhverv (b9) er ikke en egentlig branche. Øvrige erhverv medtages derfor ikke i beregningen af HHI. For at undgå moral hazard, hvor et instituts branchekoncentration sænkes ved at placere eksponeringer som øvrige erhverv, justeres HHI for andelen øvrige erhverv. Da nogle eksponeringer rettelig hører til under øvrige erhverv, bliver justeringen kun bindende ved store koncentrationer i øvrige erhverv.